

Armoede en emigratie in El Salvador
ROLLENSPEL 2e en 3e graad Secundair Onderwijs
 Didactische fiche

ALGEMENE INFO

Duur	1 à 2 lesuren (minimum 50 minuten)
Aantal deelnemers	1 klas (maximum 25 leerlingen)
Materiaal	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 25 rollenkaarten ▪ Fortuna-kaarten ▪ didactische fiche + achtergrondtekst ▪ bord + krijt ▪ dobbelsteen <p>Optioneel:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ laptop + beamer (enkel bij 2 lesuren) ▪ boek + DVD 'Give us a Minute'
Doelstellingen	<ul style="list-style-type: none"> ▪ De leerlingen leven zich in een personage in El Salvador in en leren zo de armoede- en emigratieproblematiek in El Salvador kennen ▪ De leerlingen kunnen de armoede- en emigratieproblematiek linken aan ruimere mondiale thema's
Vorbereiding	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Lees de didactische fiche en de achtergrondtekst ▪ Bekijk de boek Give us a Minute en het filmpje over El Salvador (optioneel)

KORTE SAMENVATTING

In 2007 reisden 2 jongeren van de Plan Youth Board, Sara en Joost, naar het Centraal-Amerikaanse El Salvador. Hun ervaringen werden verwerkt tot een rollenspel voor de 2e en 3e graad secundair onderwijs over de armoede- en emigratieproblematiek in El Salvador. In het rollenspel speelt de klas een dorpsraad in een arme Salvadoraanse gemeente waarbij elke leerling een eigen personage heeft. De dorpsraad moet enkele moeilijke beslissingen nemen over een aantal gebeurtenissen in het dorp. De grote vraag is: zal het dorp erin slagen om met haar beslissingen de armoede in het dorp te verminderen?

SPELVERLOOP

Algemene introductie

Vertel de leerlingen over de Plan Youth Board, de jongerenwerking van Plan België.

De jongeren van de Plan Youth Board, de jongerenwerking van Plan België, zijn tussen 14 en 18 jaar en bedenken projecten om leeftijdsgenoten iets te vertellen rond kinderrechten in het Zuiden. Van 2006 tot 2008 werkten deze jongeren aan het project Give us a Minute. Voor dit project reisden jongeren van de Youth Board onder andere naar Benin in West-Afrika en naar het Centraal-Amerikaanse El Salvador. De jongeren verwerkten hun ervaringen tot een boek over kinderrechten en een rollenspel voor de 2e en 3e graad secundair onderwijs over de armoede- en emigratieproblematiek in El Salvador.

Toon (enkel wanneer je 2 lesuren de tijd hebt) het filmpje 'armoede in El Salvador' van de DVD Give us a Minute (van 7'45 tot 10'11).

Geef de klas een korte inleiding over het leven in El Salvador (meer informatie vind je in de achtergrondtekst).

Heel veel Salvadoraanse jongeren denken eraan om naar het buitenland (vooral Amerika) te emigreren. Van de 6,5 miljoen inwoners wonen er maar liefst 2,5 miljoen in het buitenland, waarvan 1 miljoen in Los Angeles. Een belangrijke oorzaak is de armoede. In de armste gebieden leeft gemiddeld de helft van de inwoners onder de armoedegrens (= leven met minder dan 2 dollar per dag). Er is veel werkloosheid en bijgevolg veel migratie. Vooral de jonge Salvadoranen emigreren. Als ze erin slagen om in Amerika terecht te komen sturen ze het geld dat ze verdienen op naar hun familie in El Salvador. Dit is één van de belangrijkste inkomstenbronnen voor El Salvador geworden.

Spelintroductie

Leg aan de leerlingen uit dat ze een rollenspel gaan spelen waarbij de klas een dorpsraad in een arme Salvadoraanse gemeente speelt en elke leerling een eigen personage heeft. De dorpsraad moet enkele moeilijke beslissingen nemen over een aantal gebeurtenissen in het dorp.

Het spel zich afspeelt zich af in de gemeente Ilobasco in de provincie Cabañas, in het droge en heuvelachtige midden-noorden van El Salvador. Cabañas is het 3e armste departement van El Salvador: 53% van de 150.000 inwoners leeft onder de armoedegrens. Het kent een lage economische groei, veel werkloosheid en hoge emigratie.

Het doel van het rollenspel is om de armoede in Ilobasco te verminderen en liefst zelfs te halveren (= één van de Millenniumdoelstellingen). Dit betekent dat de dorpsraad het aantal inwoners dat onder de armoedegrens leeft,

namelijk 53%, moet proberen halveren. Om investeringen te doen of oplossingen te vinden, beschikt het dorp over een startkapitaal van \$15.000.

We gebruiken hier als armoedegrens 'leven met minder dan 2 dollar per dag', wat internationaal een veelgebruikt criterium is om de armoede in een bepaald land of regio aan te duiden. Om extreme armoede aan te duiden wordt 1 dollar (sinds 2008 1,25 dollar) per dag genomen, ondermeer in de indicatoren van de Millenniumdoelstellingen. In bepaalde landen wordt deze armoedegrens echter hoger of lager gelegd. In België wordt de armoedegrens bepaald ten opzichte van het gemiddelde inkomen in ons land (in 2007 werden volgens die maatregel 1 op 7 Belgen arm beschouwd).

Noot: Het is niet mogelijk om binnen het spel de armoede gehalveerd te krijgen. Dit strookt ook met de reële situatie in El Salvador: het ziet er momenteel namelijk niet naar uit dat de Millenniumdoelstelling 'halveren van de armoede' tegen 2015 behaald zal worden.

Deel nu de rollenkaarten uit. Zorg hierbij dat je zeker de rollenkaarten uitdeelt die bij een bepaalde gebeurtenis horen. De 'overige personages' kan je eventueel weglaten als de groep kleiner is dan 25 leerlingen. Je kan sommige leerlingen in dat geval ook 2 rollenkaarten geven.

Vertel de leerlingen dat ze op hun rollenkaart een personagebeschrijving vinden die zegt of ze man of vrouw zijn, welke leeftijd ze hebben, wie ze zijn en of ze lid zijn van de Adescos of van de Adesquitos.

Vroeger werden de Salvadoraanse gemeenschappen geleid door traditionele autoritaire leiders, zogenaamde "caciques" (ka-si-kes). Om ervoor te zorgen dat de gewone burgers meer inspraak hebben in wat er in hun dorp gebeurt en beslist wordt, werden de Adescos (= dorpsraden voor volwassenen) en Adesquitos (= dorpsraden voor jongeren) opgericht. De Adescos en Adesquitos stellen ontwikkelingsplannen op voor hun dorp en pleiten bij de overheden voor middelen voor de uitvoering hiervan. Ondanks het bestaan van de Adescos en Adesquitos hebben de traditionele autoritaire leiders echter nog steeds veel macht over de dorpen.

Leg de leerlingen uit dat in het spel een kleine competitie plaatsvindt tussen Adescos en Adesquitos: wie van beiden slaagt erin om de armoede in Ilobasco het meest te verminderen?

In het rollenspel zullen aan de klas een aantal gebeurtenissen worden voorgelegd waarover zowel de Adescos als de Adesquitos een beslissing moeten nemen. Bij elke gebeurtenis worden eerst bepaalde personages aan het woord gelaten die over die gebeurtenis hun mening mogen geven aan de groep. Dit zijn de getuigen. Daarna gaan Adescos en Adesquitos onderling discussiëren en proberen ze tot een beslissing te komen. Deze beslissing kan het aantal inwoners dat in armoede leeft en de inhoud van de dorpskas doen stijgen of dalen.

Na elke beslissing trekken zowel Adescos als Adesquitos een Fortunakaart die symbool staat voor de dagelijkse pech of het geluk dat het dorp kan overkomen.

Leg de leerlingen uit dat het heel belangrijk is dat ze tijdens de discussies en de getuigenissen niet hun persoonlijke mening geven, maar zich houden aan wat op hun rollenkaart beschreven is.

Overloop met de leerlingen nog even het spelverloop en de verschillende rondes. Het spelverloop staat ook vermeld op hun rollenkaart.

Het rollenspel verloopt in meerdere rondes die telkens onderstaande logica volgen:

Stap 1: De spelleider vertelt een gebeurtenis waarover de dorpsbewoners een beslissing moeten nemen.

Stap 2: De getuigen voor die bepaalde gebeurtenis worden opgeroepen en geven hun mening of vertellen hun persoonlijk verhaal (zie levensschets op de rollenkaart).

Stap 3: Adescos en Adesquitos overleggen onderling in aparte groepen en nemen een beslissing.

Stap 4: Tussenstand van de levenskwaliteit en de dorpskas opmeten na de genomen beslissing en de gevolgen die hieraan gekoppeld werden.

Stap 5: Fortuna-kaart trekken + eventueel de tussenstand van de levenskwaliteit en de dorpskas aanpassen.

Nadat een aantal rondes zijn gespeeld (maximum 7) wordt de eindstand opgemeten. Wie heeft de armoede in het dorp het meest kunnen verminderen: de Adescos of de Adesquitos?

Daarna wordt het rollenspel nabesproken en volgt eventueel een meer diepgaande toelichting en achtergrond over de situatie in El Salvador, afhankelijk van de tijd die overblijft.

Laat de leerlingen in 2 groepen gaan zitten: Adescos en Adesquitos samen.

Duid de voorzitters aan. Voor de Adesquitos is dit Gustavo, voor de Adescos is dit Albert (zie rollenkaarten).

Leg hen uit dat zij verantwoordelijk zijn voor het leiden van de discussie in hun groep. Als het te lang duurt voor er een beslissing komt, moeten zij een stemming organiseren. Zij delen ook telkens de beslissing van hun groep mee aan de spelleider.

Schrijf voor zowel de Adescos als de Adesquitos de startgetallen 53% (= aantal inwoners onder de armoedegrens) en \$15.000 (= inhoud van de dorpskas) op het bord zodat je de stand met een krijtje kan bijhouden. De startgetallen staan ook op de rollenkaarten van de deelnemers.

N.B. Indien de klasgroep groter is dan 20 leerlingen kan je de klas eventueel opsplitsen in 2 dorpen. In dat geval neem je naast Ilobasco ook nog Dolores, een vergelijkbaar

dorp in de provincie Cabañas. Het competitie-element geldt nu niet tussen Adescos en Adesquitos, maar tussen de 2 dorpen. Bij de discussies over de gebeurtenissen moeten de 2 dorpen wel in 2 aparte groepen discussiëren (Adescos en Adesquitos apart), waarna er een gezamenlijke beslissing voor het hele dorp wordt gezocht.

GEBEURTENISSEN

1. Illegale emigratie naar Amerika

Een mensensmokkelaar biedt het dorp een kans aan. Volgende week vertrekt er een vrachtwagen met tomaten naar Amerika en de chauffeur biedt 3 plaatsen aan voor emigranten. De prijs voor deze overtocht bedraagt \$1000 per persoon. Staat het dorp dit toe of niet? Zo ja, wordt dit door de dorpskas betaald en kan het dorp dus mee profiteren van de inkomsten die dit potentieel oplevert.

Sprekers: Gaby, Evaristo en Patricia

Gaby (man, 78 jaar, Adescos)

"Jij hebt de migratiestroom in El Salvador van bij het begin meegemaakt en betreurt dit. Je bent ervan overtuigd dat de enige manier om het land op lange termijn uit de armoede te halen, werken in eigen land is. De jongeren van vandaag kiezen volgens jou de makkelijke weg, laten zich verleiden door vage beloftes en laten hun vaderland in de steek."

Evaristo (man, 27 jaar, Adescos)

"Je bent al enkele jaren op zoek naar geschikt werk, maar dat wil maar niet lukken. Voorlopig wordt je enkel aangenomen voor korte baantjes in de bouwsector en je bent aan het sparen om een mensensmokkelaar te kunnen betalen die jou wil helpen emigreren (\$1000). Je heb je middelbare school afgemaakt, hebt een zekere kennis van het Engels en je bent ervan overtuigd dat je in Amerika aan de slag kan gaan in de toeristische sector."

Patricia (vrouw, 39 jaar, Adescos)

"Als jong meisje verloor je beide ouders in de burgeroorlog die eind jaren zeventig woedde in El Salvador. Jij hebt een afkeer gekregen van je geboorteland met zijn gewelddadige geschiedenis en ziet met eigen ogen dat het geweld nog steeds niet voorbij is. Dagelijks worden tientallen Salvadoranen vermoord of mishandeld door landgenoten voor geld of macht. Je denkt er al een tijdje aan om naar Amerika te emigreren en helemaal opnieuw te beginnen. Je hebt samen met een vriend al contacten gelegd met een mensensmokkelaar, maar moet nu afwachten tot er zich een kans voordoet om effectief te vertrekken."

Gevolgen

JA (dorpskas betaalt voor emigratie): eerst dobbelen voor de overlevingskansen van de emigranten (1-4 is niet geslaagd en 5-6 is geslaagd). Indien geslaagd, verlaagt de armoede met 4% + \$3000 gaat uit de dorpskas. Indien niet geslaagd, verhoogt de armoede met 5% want nu is niet alleen de investering voor de overtocht (\$3000)

verloren gegaan, maar ook enkele werkrachten én mensenlevens + \$3000 uit de dorpskas.

NEE (dorpskas betaalt niet): de armoede verhoogt met 1%, want sowieso zullen er dorpsgenoten, zij het zonder toestemming van het dorp, meegaan en nu kan het dorp niet mee profiteren van de winst.

Laat Adescos en Adesquitos elk een Fortunakaart trekken.

2. Multinational of lokale economie

Amerikaanse bedrijven creëren heel wat werkgelegenheid in El Salvador. Zo opende onlangs een Amerikaanse katoenfabriek een dochterbedrijf in Ilobasco waarin 50 dorpsbewoners aan de slag gingen. Sommige leden van de dorpsraad zijn echter geen voorstander van deze evolutie en willen meer investeren in de lokale economie. Heel concreet ligt de vraag voor of er in Ilobasco een landbouwcoöperatieve zal worden opgestart waardoor de lokale boeren gezamenlijk zaaigoed kunnen kopen, kunnen investeren in opslagplaatsen en betere prijzen kunnen krijgen voor hun producten. De investering die hiervoor nodig is, wordt berekend op \$5.000.

Sprekers: Carmen, Raul en Rhina

Carmen (vrouw, 32 jaar, Adescos)

Heel wat mensen in het dorp zijn voor hun inkomsten afhankelijk van Amerika. Enerzijds zijn er de emigranten die in Amerika leven en werken en regelmatig een deel van hun inkomsten naar het dorp opsturen en anderzijds zijn er de vele multinationals en kleinere bedrijfjes in El Salvador die in Amerikaanse handen zijn. Dit maakt de positie van de Salvadoranen nogal kwetsbaar. Zo verloor ook jij onlangs je job in een Amerikaans textielbedrijf in El Salvador wegens de recessie in de Verenigde Staten. Je hebt je nu aangesloten bij een actiegroep van antiglobalisten die strijdt voor een boycot van de invloed van Amerika en meer investeringen in de lokale economie.

Raúl (man, 53 jaar, Adescos)

"Als vader van 6 kinderen heb je een grote verantwoordelijkheid. Je werkt van 's morgens vroeg tot 's avonds laat op het maïsveld. Sinds enkele jaren krijgt je bedrijfje het zwaar te verduren wegens de concurrentie van grote multinationals. Je hebt geen goed woord over voor emigranten omdat het in jouw ogen verraders zijn die El Salvador verlaten om elders de rijken nog meer te gaan verrijken"

Rhina (vrouw, 18 jaar, Adesquitos)

"Jij bent nogal pessimistisch over de vraag of El Salvador ooit uit de armoede zal geraken en gelooft dat dit enkel mogelijk is door zoveel mogelijk handelsovereenkomsten te sluiten met Amerika. Zowel je vader als je nonkel werken in Los Angeles. Jij studeert momenteel boekhouding en hoopt net als vele andere familieleden aan de slag te gaan bij een Amerikaanse multinational in El Salvador."

Gevolgen:

JA (investering in lokale economie): De armoede verlaagt geleidelijk aan met 3% doordat de boeren hun werk kunnen behouden en hun winstmarges stilaan zien stijgen + \$5000 uit de dorpskas.

NEE (geen investering in lokale economie): Boeren krijgen het steeds moeilijker om het hoofd boven water te houden. Meer en meer Salvadoran kiezen ervoor om te werken bij Amerikaanse multinationals, maar niet iedereen van hen heeft er voordeel aan, want de werkomstandigheden zijn niet altijd ideaal en sommigen verliezen hun job weer omwille van de huidige economische crisis. De armoede blijft eerst status quo, maar verhoogt op lange termijn met 2%.

Laat Adescos en Adesquitos elk een Fortunakaart trekken.

3. Mara's (jongerenbendes)

Het dorp heeft een slecht imago omdat veel kinderen en jongeren uit het dorp, sommigen zelfs nog maar 10 jaar oud, lid zijn van een gewelddadige jeugdbende (Mara's) die al veel schade heeft aangebracht en het onveiligheidsgevoel in de regio vergroot. Wegens dit slechte imago blijven de toeristen weg. De meeste dorpsbewoners zijn het erover eens dat hier iets aan moet veranderen. Maar de meningen verschillen over de manier waarop dit moet worden opgelost. Sommigen vinden dat de politie gewoon strenger moet optreden om bendeleden op te pakken. Anderen denken dat de overheid meer moet investeren in werkgelegenheid voor jongeren en de opvang en bijscholing van ex-bendeleden. Dit heeft echter wel een kostenplaatje: €6.000.

Sprekers: Pedro, Gustavo en Jovani

Pedro (man, 17 jaar, Adesquitos)

"Jij was al vanaf je 11 jaar lid van één van de meest bekende jongerenbendes in El Salvador en hebt heel wat diefstallen en roofmoorden op je rekening staan. Vorig jaar stapte je uit de bende en de laatste maanden ben je weer meer betrokken bij het dorp en heb je er weer vrienden gemaakt. Toch is het niet gemakkelijk om de draad van je leven weer op te pakken en op het rechte pad te blijven. De tatoeages op je armen, kenmerkend voor alle leden van jouw bende, verhinderen dat je werk kan vinden in de regio."

Gustavo (man, 17 jaar, Adesquitos)

"Jij bent al 3 jaar lid van de Adesquitos en bent onlangs verkozen tot voorzitter van de jongerenraad in Ilobasco. Je gelooft dat jongeren het verschil kunnen maken en dat het belangrijk is dat zij meebeslissen over belangrijke gebeurtenissen of veranderingen in het dorp. Betere opleidingskansen en werkgelegenheid zijn volgens jou dé sleutels om de toekomst van El Salvador te verbeteren. Zelf wil je graag rechten of communicatiewetenschappen studeren om later in de politiek te stappen"

Jovani (man, 35 jaar, Adescos)

"Jouw buurjongen is lid van een jongerenbende. Volgens jou is het met deze jongen de verkeerde kant op gegaan sinds jouw buurman in Amerika werkt. Veel kinderen en jongeren missen een vaderfiguur, want bijna een derde van alle mannen in het dorp is geëmigreerd naar Amerika. Jongeren kunnen daardoor te veel hun zin doen, gaan rondhangen op straat en komen zo in bendes terecht. Volgens jou is het zinloos om het probleem van jongerenbendes op te lossen door werkgelegenheid te creëren. De

enige oplossing is meer aanwezigheid en autoriteit van vaders binnen de gezinnen. En daarnaast moet er uiteraard meer politie op straat zijn."

Gevolgen

JA: indien ze investeren, daalt de armoede met 5% + \$6000 uit de dorpskas.

NEE: indien ze niet investeren, stijgt de armoede met 3%.

Laat Adescos en Adesquitos elk een Fortunakaart trekken.

4. Grenscontrole

De politie heeft op de grens tussen Guatemala en Mexico een bus tegengehouden waarin zich twee illegale emigranten uit het dorp bevonden. Een smokkelaar die zelf geboren is in Ilobasco en nu en dan speciale prijsafspraken maakt voor emigranten uit het dorp, heeft de agenten omgekocht zodat beide dorpingen hun reis konden verderzetten. De families staan nu echter in schulden bij deze coyote en kunnen het gevraagde bedrag van \$1000 niet betalen. De coyote dreigt ermee om zijn goede contacten met het dorp te verbreken en in de toekomst geen voorkeursbehandeling (speciale prijsafspraken, omkopen van politie...) meer te geven. Ze vragen de dorpsraad om deze schulden over te nemen zodat de investering niet voor niets is geweest. In ruil daarvoor beloven de families om een derde van de inkomsten die beide emigranten zullen opsturen te schenken aan de dorpsraad.

Sprekers: Janira, Rosanna en Elena

Janira (vrouw, 16 jaar, Adesquitos)

"Elke dag is voor jou overleven om het hoofd boven water te houden. Jullie gezin leeft met een inkomen van 3 dollar per dag en je 2 kleine zusjes van 3 en 5 jaar zijn ernstig ziek. Jij bent jaloers op gezinnen met familieleden in Amerika want zij hebben het beter dan jij. Je oudere broer die 2 jaar geleden probeerde te emigreren, werd aan de grens met Mexico opgepakt en zit nog steeds in de gevangenis."

Rosanna (vrouw, 50 jaar, Adescos)

"Je zoon en echtgenoot zijn 3 jaar geleden geëmigreerd naar Amerika en sturen maandelijks 100 dollar op. Hierdoor kan jij met je andere 3 kinderen nu een min of meer comfortabel leven leiden. Jij bent zonder twijfel een voorstander van emigratie omdat je geen andere mogelijkheden ziet om het hoofd boven water te houden."

Elena (vrouw, 49 jaar, Adescos)

"Jij verloor vorig jaar je oudste zoon toen hij illegaal vluchtte naar Amerika. Hij werd tijdens zijn slaap beroofd en vermoord voor de Mexicaanse grens. Omdat jullie laatste spaarcenten werden betaald aan de coyote die jullie zoon over de grens smokkelde, leef je nu samen met je man en je 2 dochters in grote armoede. Je probeert zelfgemaakte kinderkleding te verkopen op de markt, maar er zijn dagen dat je amper iets verdient."

Gevolgen:

JA (aflossing schuld): eerst dobbelen voor de overlevingskansen van de emigranten (1-4 is niet geslaagd en 5-6 is geslaagd). Indien geslaagd, verlaagt de armoede met 3% +

\$1000 uit de dorpskas. Indien niet geslaagd, verhoogt de armoede met 4% want nu is de investering voor de schuldaflossing verloren gegaan én de 2 mensenlevens en werkkrachten + \$1000 uit de dorpskas.

NEE (geen aflossing schuld): de armoede verhoogt met 2%, want nu kan het dorp niet mee profiteren van de winst en geeft de coyote geen voordelen meer in de toekomst.

Laat Adescos en Adesquitos elk een Fortunakaart trekken.

5. Seksuele rechten

Een kinderrechtenorganisatie stelt het dorp voor een project op te starten om de seksuele en reproductieve rechten van meisjes te verdedigen. Het project zou ondermeer inhouden dat er meer aandacht komt voor seksuele voorlichting op school met aandacht voor geboortebeperring, zwangerschapsbegeleiding, voorbehoedsmiddelen, enzovoort. Ook zou er een opvangtehuis voor slachtoffers van seksueel geweld en een wijkgezondheidscentrum worden opgericht. De ontwikkelingsorganisatie vraagt van het dorp wel om zelf \$5.000 te investeren.

Sprekers: Hugo, Maria en Arely

Hugo (man, 40 jaar, Adescos)

"Jij bent erin geslaagd om een opleiding tot arts af te maken en kiest er bewust voor om in El Salvador te blijven wonen en bij te dragen aan de opbouw van het land. Een groot probleem in het land is volgens jou de taboesfeer rond seksualiteit in de gemeenschappen. Je krijgt veel jonge vrouwen in de praktijk met seksueel overdraagbare ziektes en ongewenste zwangerschappen en pleit voor meer aandacht aan seksuele voorlichting in het onderwijs."

Maria (vrouw, 17 jaar, Adesquitos)

"Een jaar geleden ben jij het slachtoffer geworden van fysiek en seksueel geweld door enkele leden van een jongerenbende. Gelukkig kon je terecht bij je familie die jou de nodige hulp gaven om er weer bovenop te komen. Jij wilt nu iets doen om het geweld in El Salvador te bestrijden, want je weet dat er sommige meisjes in het dorp nog veel slechter af zijn dan jij. Zo werd een buurmeisje onlangs door haar familie verplicht om te gaan samenwonen met de man die haar een paar maanden ervoor heeft verkracht omdat ze zwanger is van hem."

Arely (vrouw, 16 jaar, Adesquitos)

"Jij bent vorig jaar moeder geworden en daardoor gestopt met school. Je wilde heel graag je middelbare school afmaken, maar werd hierin niet gesteund door je ouders. Je vriend is in jouw ouderlijke huis komen wonen, jullie zullen over enkele maanden trouwen en er wordt van jou verwacht dat je bijdraagt aan het huishouden."

Gevolgen:

JA (investering): armoede daalt met 2% + \$5000 uit de dorpskas.

NEE (geen investering): armoede stijgt met 1%

Laat Adescos en Adesquitos elk een Fortunakaart trekken.

6. Solidariteitsfonds

Een naburig dorp richtte drie jaar geleden een solidariteitsfonds op waaraan alle gezinnen jaarlijks een gelijke bijdrage leveren. Hierdoor kunnen arme gezinnen met zieke kinderen naar het ziekenhuis gaan of studenten met goede resultaten maar onvoldoende geld om inschrijvingsgeld te betalen toch een opleiding hoger onderwijs volgen. De dorpsraad moet nu beslissen of Ilobasco ook zo'n solidariteitsfonds zal invoeren. De kostprijs is 100 dollar per gezin per jaar. (gemiddeld gezinsinkomen in Ilobasco is 150 dollar per maand)

Sprekers: Angélica, Verónica en Walter

Angélica (vrouw, 18 jaar, Adesquitos)

"Jij hebt net je diploma middelbare school behaald met goede resultaten en wilt verder boekhouding gaan studeren. Om deze studie te kunnen betalen, moet je hele familie een steentje bijdragen en werken je vader en broers bijna dag en nacht op de koffieplantages. De druk op jouw schouders is hoog, want je familie verwacht dat je na je opleiding een groot deel kan bijdragen aan het gezinsinkomen."

Verónica (vrouw, 28 jaar, Adescos)

"Sinds een jaar werk je in de weekends als serveerster in een bar in Sensuntepeque, de hoofdstad van Cabañas. Je man weet niet dat je hiernaast ook nog bijverdient als prostituee voor enkele vaste klanten in de bar. Jij hoopt dankzij deze extra inkomsten je man te blijven overtuigen dat je loon hoog genoeg is zodat hij niet naar Amerika moet emigreren."

Walter (man, 40 jaar, Adescos)

"Jij werkt bij een Amerikaanse multinational in El Salvador en behoort tot de kleine middenstand van Ilobasco. Jij gelooft in de kracht van het individu, ongeacht het sociaal milieu waarin het is opgegroeid. Jij hebt als kind ook in armoede geleefd, maar je succesvolle carrière bewijst dat wie wil werken, ook kan werken. Deze visie maakt dat je niet moet weten van ontwikkelingshulp of solidariteit. Je bent niet van plan om je duur verdiende centen te delen met mensen die op hun luie kont blijven zitten."

Gevolger:

JA: De levenskwaliteit van de armere mensen in het dorp stijgt. De armoede daalt daardoor met 2%.

NEE: De armen worden armer en de rijken worden rijker. De algemene armoede stijgt met 1%.

Laat Adescos en Adesquitos elk een Fortunakaart trekken.

7. Natuurramp

De rivier die iets buiten het dorp stroomt, is bedreigd. Veel mensen uit het dorp halen er stenen uit om deze te gebruiken als goedkope bouwmaterialen voor hun huizen, maar dit verhoogt de kans op overstromingen omdat de loop van de rivier erdoor verandert. De vraag ligt voor of er strenger moet worden opgetreden tegen deze gewoonte. Nadeel is dat bouwmaterialen tegenwoordig duur zijn en dat niet alle dorpelingen zich dit kunnen veroorloven. Bovendien zal er geïnvesteerd moeten

worden in meer politiemankracht om het wangebruik te controleren. Kostprijs: \$3.000 dollar.

Sprekers: Alberto en Maya

Alberto (man, 18 jaar, Adesquitos)

"Jij bent naast de Adesquitos ook actief in een jongerenbeweging die zich inzet voor het milieu. Jullie voeren al enkele jaren actie om de rivier die vlakbij het dorp stroomt te beschermen. Veel dorpsbewoners halen stenen uit om hun huizen mee te bouwen. Deze praktijk moet dringend stoppen want de loop van de rivier kan erdoor veranderen en hierdoor wordt de kans op overstromingen groter. Jullie actiegroep organiseerde onlangs een betoging waarbij jullie een menselijke ketting dwars door de rivier maakten om aandacht te vragen voor het probleem."

Maya (vrouw, 16 jaar, Adesquitos)

"Jij behoort tot de armste dorpsbewoners. Je vader vertrok vorig jaar naar Amerika, maar jullie hebben al acht maanden niets meer van hem gehoord. Je begint stilaan te denken dat hij jullie gezin in de steek heeft gelaten. Je moeder ligt al een paar weken ziek in bed en dus ben je onlangs gestopt met school om meer te kunnen helpen in het huishouden. Samen met je zus moet je elke dag op zoek gaan naar oplossingen om te overleven. Zo ben je al moeten gaan bedelen voor eten, gebruik je oude lappen om kleren te herstellen en heb je stenen uit de rivier gehaald om gaten in muren en ramen te dichten.

Gevolgen:

JA: De armoede daalt met 1% omdat toekomstige kosten die zouden gepaard gaan met milieurampen vermeden worden + \$3000 uit de dorpskas.

NEE: De armoede stijgt met 2% omdat een zware overstroming grote kosten met zich meebrengt en vele slachtoffers zal maken.

Laat Adescos en Adesquitos elk een Fortunakaart trekken.

OVERIGE PERSONAGES

Lucio (man, 35 jaar, Adescos)

"Jij verdient goed je brood als mensensmokkelaar. Per emigrant die jij overbrengt naar Amerika vraag je 1000 dollar, waarvan je ongeveer de helft kan overhouden. Veel dorpsbewoners hebben geen goed woord over voor mensen als jij, maar maken er dankbaar gebruik van wanneer ze je nodig hebben."

Albert (man, 56 jaar, Adescos)

"Jij bent de voorzitter van de Adescos. Omdat je een café uitbaat, ken je heel wat dorpsbewoners. Je probeert hen ervan te overtuigen om lid te worden van de Adescos zodat ze de beslissingen over hun leven zelf in handen kunnen nemen. Je staat ook heel sterk achter de oprichting van de jongerenraad Adesquitos, want je gelooft dat jongeren de toekomst zijn. Je jongste zoon van 17 jaar is er lid van."

Marco (man, 17 jaar, Adesquitos)

"Je vader werkt al sinds je geboorte in Amerika en je ziet hem slechts om de paar jaar omdat de overtocht te gevaarlijk is. Je ziet veel leeftijdsgenoten rondhangen op straat en hun tijd verdoen met vandalisme en domme spelletjes. Je probeert hen zoveel mogelijk uit de weg te gaan, want jij wilt iets maken van je leven. Je hoopt later advocaat te worden en neemt je studies heel serieus. Je hebt een vriendin en als je met haar trouwt, wil je het haar niet aandoen om haar alleen te laten door naar Amerika te gaan zoals je vader."

Carolina (vrouw, 18 jaar, Adesquitos)

"Begin dit jaar ondernam je samen met enkele familieleden een emigratiepoging. Hierbij kwam je onder een trein terecht waardoor je nu aan beide benen verlamd bent. Werken is er voor jou voorlopig geen mogelijkheid en je hebt weinig hoop voor de toekomst."

Alexander (man, 16 jaar, Adesquitos)

"Jij bent de zoon van een landbouwer. Via vrienden leerde je een smokkelaar kennen die je zou willen meenemen tot over de grens met Mexico in ruil voor het uitvoeren van enkele opdrachten in de wapen- en drugssmokkel. Je bent van plan om dit te doen, want je ziet het echt niet zitten om in de voetsporen van je vader te treden. Waarom zou je jezelf afbeulen op het veld terwijl je drie keer zoveel kan verdienen door te emigreren naar Amerika?"

FORTUNA-KAARTEN (= kanskaarten)

- De maïs, een belangrijk landbouwproduct voor Ilobasco, doet het slecht dit jaar. De armoede stijgt met 2%. (geldt zowel voor Adescos als Adesquitos)
- Een ontwikkelingsorganisatie start enkele projecten in de omgeving voor de opvang van kinderen tussen 3 en 6 jaar. Hierdoor zijn de kinderen beter voorbereid op de lagere school en kunnen oudere meisjes weer naar school omdat ze niet meer op hun broertjes of zusjes moeten passen. De armoede daalt met 2%. (*geldt zowel voor Adescos als Adesquitos*)
- Mauricio Funes, de huidige president van El Salvador, bezoekt het departement Cabañas en doet jullie dorpsraad een royale schenking van \$4.000.
- Een zware storm heeft heel wat materiële schade toegebracht in het dorp. De armoede stijgt met 2% en er gaat \$3.000 uit de dorpskas. (*geldt zowel Adescos als Adesquitos*).
- Heel wat dorpingen die onlangs een emigratiepoging deden zijn vervroegd moeten terugkeren omdat ze wegens de huidige economische crisis geen werk konden vinden in Amerika en er in nog grotere armoede terecht kwamen. Hierdoor verliest de dorpsraad de gemaakte investering voor de kostprijs van de overtocht, maar ook potentiële opbrengsten in de toekomst. De armoede stijgt met 1%.
- Een multinational start een dochterbedrijf in Sensuntepeque op, de hoofdstad van het departement Cabañas. De bestuursraad van Cabañas heeft kunnen onderhandelen dat een heel aantal lokale inwoners in dit bedrijf aan de slag kan gaan. De armoede daalt met 1%. (*geldt zowel voor Adescos als Adesquitos*)

- Er komt een schenking binnen van enkele dorpingen die onlangs met financiële steun uit de dorpskas konden emigreren. Er komt \$3000 in de dorpskas.
- De caciques (ka-sí-kes), de traditionele autoritaire leiders van het departement Cabañas, zijn niet akkoord met de genomen beslissing van de Adescos en Adequitos. Het omgekeerde van de genomen beslissing wordt uitgevoerd.
- Een overstroming heeft ervoor gezorgd dat een groot deel van de oogst mislukt is. De armoede strijgt met 3%. (*geldt zowel Adescos als Adequitos*).
- In El Salvador bestaat een wet die zegt dat jongeren die zich verenigen kunnen worden opgepakt wegens bendevoering. De nieuwe burgemeester van het dorp heeft beslist om deze wet ook toe te passen voor de werking van de Adequitos. Er moet een geldboete van \$1000 betaald worden. (*geldt enkel voor Adequitos*)
- Het vergaderlokaal waar jullie samenkomen is prooi geworden van vandalisme. Er moeten heel wat kosten gemaakt worden om het lokaal weer te repareren. Er gaat \$1000 uit de dorpskas.
- Een lid van jullie dorpsraad is vannacht vermoord omwille van een beslissing die werd genomen over de aanpak van het probleem van de jeugdbendes. Er wordt beslist dat het daarom voorlopig te onveilig is om samen te komen. Bij de volgende gebeurtenis beslissen jullie bijgevolg niet zelf, maar volgen jullie de beslissing van de Adescos/Adequitos.

NABESPREKING EN EVALUATIE

Ga samen met de leerlingen op zoek naar redenen waarom mensen willen emigreren. Vraag de klas welke personages uit het rollenspel zouden willen emigreren en welke redenen zij hiervoor zouden hebben. Schrijf deze redenen op het bord.

Leg uit dat om de emigratieproblematiek op te lossen er geen eenduidige oplossing is. De verschillende redenen om te emigreren leggen verschillende oorzaken van het probleem bloot, hoewel vele oorzaken ook aan elkaar gelinkt zijn of terugvallen op hetzelfde probleem.

Vraag de leerlingen wat ze vonden van het rollenspel. Hebben ze iets nieuws geleerd? Wat kan er nog aan het rollenspel verbeterd worden?

AFSLUITING

Verwijs de leerlingen naar het boek 'Give us a Minute' dat normaal in hun schoolbibliotheek en de website van Plan België ligt (www.planbelgie.be) voor het geval ze meer willen lezen over El Salvador, kinderrechten en Millenniumdoelstellingen.

Verwijs ook naar het bestaan van de Plan Youth Board, de jongerenwerking van Plan België, die het rollenspel gemaakt hebben. Jongeren die interesse hebben in deze jongerenwerking en eventueel zin hebben om lid te worden, kunnen altijd een mailtje sturen naar youthboard@planbelgie.be of surfen naar www.planbelgie.be/jongeren.